

Razlogi:

Ker je proučil tožbo, osporjeno rešenje in ostale spise, ki se nanašajo na ta predmet, kakor tudi odgovor ministra na tožbo, poslan dne 4. maja 1937., O. N. br. 30.616, je državni svet ugotovil:

Iz spisov tega predmeta se vidi, da je tožiteljica kot učiteljica ženskih ročnih del v službi že od 14. februarja 1919. V istem svojstvu je bila postavljena 29. novembra 1924. v 3. skupino III. kategorije, a 10. septembra 1929. v 2. skupino III. kategorije. Po uradniškem zakonu iz leta 1931. je bila prevedena v IX. položajno skupino. Z odlokom z dne 14. avgusta 1936. je napredovala v VIII. grupo, toda ne kot učiteljica ženskega ročnega dela, v katerem svojstvu služuje, nego kot učiteljica državne ljudske šole. Z osporjenim rešenjem se ta odlok preklicuje z navedbo, da zvanje učiteljice ženskih ročnih del ni predvideno po § 346. uradniškega zakona in da kot učiteljica ljudske šole ni mogla napredovati, ker za to zvanje nima kvalifikacije po 2. odstavku § 45. uradniškega zakona.

Z 2. odstavkom § 103. uradniškega zakona je predvideno za zvanje učiteljev večščin III. kategorije, ki so bili v tem svojstvu v službi do uveljavitelja tega zakona, X., IX., VIII. in VII. skupina, z dostavkom, da se more napredovati v VII. skupino pod pogoji iz 2. odstavka § 258. Gornja odredba se nanaša tako na učitelje večščin, kakor tudi na učitelje ročnih del, ker so to prav za prav ista zvanja. Razlikovanje učitelja večščin in učitelja ročnih del je povsem tehnične pomena, kajti oba termina označujeta prav za prav eno in isto zvanje v smislu uradniškega zakona. Po vsem navedenem je neosnovana navedba v osporjenem rešenju, da zvanje učitelje

ženskih ročnih del ni razporejeno. Z odredbo 2. odstavka § 301. uradniškega zakona je razporejeno omenjeno zvanje in zaradi tega napredovanje imenovane ne nasprotuje zakonu, Z ozirom na to dejstvo ni bila prav uporabljena točka 3. § 135. zakona o splošnem upravnem postopku, ker odlok o napredovanju ni vseboval pogojev, ki povzročajo ničnost. Pogreško — napredovanje imenovane kot učiteljice ljudske šole, namesto kot učiteljice ženskih ročnih del — bilo treba popraviti v smislu § 113. zakona o splošnem upravnem postopku. Na isti način naj bi se popravil tudi očitni pogrešek pri pisanju — označbo začetnice očetovega imena tožiteljice, z I namesto začetnice U.

Iz teh razlogov se osporjeno rešenje razveljavi.

Predsednik II. oddelka,
podpredsednik državnega sveta:

dr. Josip Barić, l. r.

Delovodja:

Filip Munk, l. r.

Škoda, ki so jo utrpeli učiteljice ženskih ročnih del, ker so morale 6 let čakati na napredovanje, je zelo velika. Nobenega upanja niso imele več, da bodo mogle kdaj koli še napredovati. S tem rešenjem pa je stvar zavzela povsem drugačno obliko. Vse učiteljice ročnih del bodo mogle v bodoče povsem redno napredovati.

Naša zahteva, naj se zvanje učiteljice ženskih ročnih del razvrsti tudi po določilih § 347. uradniškega zakona, ostane še nadalje. Šele takrat, ko bo tudi to izvedeno, bo zadeva tudi v formalnem pogledu popolnoma rešena.

Pravica učiteljic do upraviteljskih mest

Dočim zavzemajo v nekaterih državah žene najodgovornejša mesta, kakor ministrska, senatorska, diplomatska, pri sodiščih ter vodilna mesta v raznih institucijah, dosega pri nas učiteljica le najnižji vodilni položaj v poklicu, to je mesto upraviteljice, in še to le redkokdaj. Učiteljica je upraviteljica le na dekliških šolah in na enorazrednicah. Zakon o narodnih šolah daje sicer pravico, da upravljajo učiteljice tudi mešane šole, vendar se to ne izvaja.

Popolnoma neutemeljeno in tudi nesmiselno je naziranje, da učiteljica ne bi bila sposobna za upraviteljico mešane šole. Ali zahteva vodstvo dekliških šol, kjer se je že marsikatera učiteljica izkazala kot spretna in zanesljiva upraviteljica, kaj manj sposobnosti kot vodstvo mešane šole? Dekliške šole obstojajo navadno v mestih in večjih krajih, zlasti industrijskih. Kakor nikjer drugod tako tudi tukaj ni dovolj, da odpravi upraviteljica samo administrativne posle, ampak se mora znajti v obliči raznih vprašanj, ki zadevajo odnos do staršev, do javnosti sploh in ne nazadnje odnos do učiteljskega na šoli. Število učencev je na takih šolah navadno večje kakor po podeželskih mešanih šolah, učenci žive v zelo različnih razmerah, številno učiteljsva na šoli je večje. In vendar so uspehi na teh šolah vsaj tako dobri kakor drugod. — Ali pa pogledimo delo na enorazrednicah! Nihče ne more zanikati, da ni službovanje na teh šolah v učiteljski stroki morda najtežavnejše. Nepovoljne socialne razmere otrok, nerazpoloženje in nerazumevanje staršev za šolo, veliko število otrok, pouk v oddelkih, različna starostna doba učencev, slabe stanovanjske razmere, prehrana, oddaljenost od večjih krajev, kjer naj dobi učitelj v izmenjavi misli s tovariši novih pobud za svoje težko delo — take razmere zahtevajo res celoga, samostojnega človeka, ki ne klone, am-

pak se bori z vsemi težavami v zavesti, da je tu še posebno potreben. In glejte, izkazalo se je, da je za tako težavno mesto učiteljica-upraviteljica popolnoma sposobna. Ljudje jo imajo radi, ker se pogovarja z materami o njihovih težavah, o vzgoji otrok, jim daje navste iz gospodinjstva, higijene itd. Neka služkinja je jokala, ko je zvedela, da je umrla učiteljica iz njene vasi. »Ne veste, kako smo jo imeli radi. Nas, dekleta, je poklicala v svoje stanovanje, kjer smo se učile pospravljati, kuhati, prati. V naši vasi prej nismo znali prati belega perila.« Z isto vneto so mnoge naše učiteljice učile ljudi sadjereje, čebelarstva, vrtnarstva itd. — Torej učiteljice upraviteljice so v polni meri izpolnile zahteve, ki jih stavlja nanje službovanje tudi v najtežjih okoliščinah. Zakaj tedaj ne more učiteljica postati upraviteljica na mešani šoli? Zakon to dovoljuje, sama je pokazala zmožnost tam, kjer ji je bilo podeljeno vodstvo.

Da se ta naša pravica vsaj v bodoče ne bo prezirala od strani oblasti, je treba, da se same potrudimo za to. Kadar je razpisano upraviteljsko mesto na kaki mešani šoli, ne smemo že v naprej resignirati, češ, saj je vsaka prošnja brez uspeha, temveč se moramo vztrajno boriti, da se v praksi izvajajo vsaj tiste pravice, ki nam grede po zakonu. Obrnimo se po pomoč na organizacijo, ki ima v svojem programu tudi to, da štiti enakopravnost članov. Tovarišice naj razmišljajo o tem ter izrazijo svoje mnenje v primernih predlogih in resolucijah, ki jih naj podajo na zborovanjih.

Potrebno se mi zdi omeniti še nekaj primerov v zvezi z imenovanjem učiteljice-upraviteljice na dekliških šolah. Učiteljice teh šol so se pritožile proti postopanju svojih upraviteljic ter prosile za izmenjavo. Da so to storile, so gotovo imele upravičene razloge. Toda mnogokrat bi bile tudi upravičene pritožiti se tudi proti upraviteljem, pa si ne upajo.

Miha Kobalež:

Učitelja iščejo

Stari Koloman je umrl o pravi priliki. Bližal se je konec šolskih počitnic in oblast je imela še dovolj časa, da bi premislila vso nezgodo in poslala k Sv. Florijanu v Skalajah novega učitelja. Sv. Florijan v Skalajah je Bogu precej za hrbtom, ljudje so imeli druge skrbi in so zato pozabili na dobra pota. Tudi Koloman ga ni mogel najti, zato je ostal pri Svetem Florijanu v Skalajah celih trideset let.

»Glej no,« je dejal šolski nadzornik Klobučar, ko je teden dni po pogrebu prejel poročilo, da je Koloman umrl. »glej no, kar tako nathoma se je poslovil. Seveda, pot do Svetega Florijana v Skalajah je dolga in nerodna. Tam zgoraj zaživi človek nekako svojstveno življenje. Nič ne rečem, dober mož, tale Koloman, Bog daj mir njegovi duši — le metodo je imel starinsko, skoraj edini v okraju, ki se je trmasto držal starih navad. Zdaj bo pa drugače. Poslal bom k Svetemu Florijanu mladega učitelja, ki bo šolstvo temeljito prenovil. Predvsem se bo moral socialno udeleževati. Preštudiraj bo krajevne gospodarske razmere in nato napravil delovni načrt. Brez načrta ne gre. Potem pa strnjeni pouk. V tisti samotni tam zgoraj se bo lahko nemoteno posvetil samo šoli. Pokojni Koloman je bil v tem oziru nekoliko površen, se mi zdi. Da, da, treba bo temeljite izpremembe.«

Nekdo je potrkal.
»Naprej!« je zakričal nadzornik.
Vstopil je oblasten možak.
»Tako, tako, gospod nadzornik, jaz sem namreč Blaž Potrata, župan od Sv. Florijana v Skalajah. Nekaj opravka sem imel pri oblasti, pa sem se mimogrede oglašil še pri vas.«

»Me veseli, me veseli, gospod župan!«
»Da, da, saj veste, jaz predstavljam pri nas tako rekoč ljudstvo in oblast in sem mislil, da bi zaradi velike važnosti, tako rekoč zaradi ljudskega sodelovanja, mogel tudi kaj pripomniti.«

»Da, da, to se razume, ljudstvo mora imeti vpliv na šolstvo.«

»Zastran našega bodočega učitelja, veste. Nič ne rečem čez pokojnika, bil je dober človek, le preveč samosvoj. Jaz pa, tako rekoč ljudstvo, bi radi človeka, ki bi pomagal pri občini.«

»Torej za občinskega tajnika?«

»Ne, ne, občinski tajnik je itak moj sin. Toda včasih on ne utegne, pride delo, košnja, žetev, treba je pripraviti drva, takrat bi lahko pomagal učitelj, saj je plačan prav za prav iz ljudskega denarja.«

»To bomo premislili, to bomo premislili,« mrmra nadzornik in gleda skozi okno. »Seveda, iz ljudskega denarja.«

»Že vnaprej se vam zahvaljujem,« se klanja župan Potrata. »Ko pridete na inšpekcijo, se pa kaj oglašite. Veste, mi smo revalna občina, kak liter evička bova pa vseeno izpila.«

Ko župan odide, napravi nadzornik na Kolomanov akt rdeč znak. Tam, kjer je bil napisal poprej »Delovna šola«, napravi rdečo črto in napiše »Pomočnik občinskega tajnika«. Ni še končal, ko znova potrk in ne da bi čakal na odgovor, stopi v pisarno širokopleč župnik z naočniki.

»Sitna zadeva, gospod nadzornik,« pravi počasi ter si briše naočnike. »Dosljej smo še nekako potrpeli, tolažili smo se, da tudi Bogu ni mogoče vselej ustreči. Jaz sem namreč župnik od Svetega Florijana v Skalajah. Ze dolgo nimamo organista. Zdaj je pa prilika, stari Koloman je umrl, Bog mu daj dobro,

Vemo, da je po nekaterih solah razmerje med šolskim upraviteljem in ostalim učiteljskim res tovariško in da je to skupnemu delu samo v prid. Na takih solah se dela stokrat laže in lepše in zato tudi bolje kakor drugod. Predlog tovarišice, ki zahteva, naj bi upravitelja (-ico) volilo učiteljsvo na šoli, je

zelo umesten. — Povsem verjetno pa je, da bodo učiteljice vse dotlej, dokler se ne bi postopalo v smislu omenjenega predloga, prej dosegle pravičen odnos do upraviteljice kakor do upravitelja, namreč do takega, ki se smatra uradnika višje vrste.

K. L.

Celibat učiteljic

Z uveljaviteljem delnega celibata učiteljice smo prizadete ravno mlajše učiteljice. Veliko je bilo o tem pisanja po dnevnem časopisju, še več govorenja in razmotrivanja, žal je ostala naša pereča zadeva še vedno na isti mrtvi točki. Povsem razumljivo je, da vpliva celibat moralno porazno na naše razpoloženje. S tem so nam ohranjene pravice svobodne izbire, ki so vendar vsakemu z zakonom zajamčene. Postavljajo nas v luč manjvrednih družabnih bitij. Razumljivo je tudi, da je izvedbo celibata uničena marsikateri tovarišici življenjska sreča, in to čutimo ravno mlajše tovarišice, medtem ko so naše starejše bile mnogo srečnejše. Izbirale so lahko prosto in svobodno, da so si ustvarile lasten dom in družino.

Zahteva, da si naj išče učiteljica življenjskega tovariša samo med stanovskimi tovariši, je sicer idejno lepo zamišljena, toda v praksi vendar ni vedno izvršljiva. Vzemimo enega izmed neštetihi primerov, da je usoda zanesla mlado učiteljico, ki je polna idealov in življenja, v hribovit, oddaljen kraj. Običajno so po takih naseljih šole nižje organizirane, eno-, dvo-, kvečjemu trirazredne. Pot do večjega družabnega kraja je običajno zelo oddaljena in slaba. Na šoli, če je sploh kak tovariš, nima razumevanja za težnje mlade učiteljice; navadno se ob takih prilikah ne upošteva potreba, ki jo čuti mlado bitje po družabnosti. Kdo neki pride v tak zapuščen kraj? — In če morda le najde mlada tovarišica sebi primerno sorodno dušo, ki bi ji lajšala gorje, se mora celibatu na ljubo odreči svoji življenjski sreči. Razumljivo je, da vpliva to demoralizirajoče na njo. Tudi ona ima kot žena po naravi željo, voljo in zmožnosti po lastnem ognjišču ter je gotovo sposobna rešiti nalogo materinstva v korist države in naroda. Njej torej ni dana tista svoboda, ki

so jo bile deležne njene starejše stanovske tovarišice.

Če je res namen uvedbe celibata socialen, omiliti brezposelnost v našem stanu, smo gotovo tudi mlade učiteljice pripravljene doprinesiti svoje žrtve. Vendar, da bi šlo to na račun osebne svobode, tega pač nihče ne more zahtevati!

Izvedba celibata je stopila v veljavo dne 1. oktobra 1937. Danes, po preteku štirih mesecev lahko s mirno vestjo ugotovimo, da je zeleni uspeh, ki so ga morda ravno v tem pogledu pričakovali merodajni činitelji, izostal.

Prepričana sem, da bi se z omiljeno uredbo ustvarilo med prizadetimi učiteljicami znatno boljše razpoloženje ter odpravil dosedanji občutek manjvrednosti v človeški družbi. Učiteljica, ki se poroči, ima itak toliko odtegljajev, da njena plača ne more igrati odločilne vloge pri vzdrževanju družine, vendar bi se naj z zakonom določil skupen dopustni maksimalni dohodek žene in moža. Če hočemo soditi in biti pravični, tedaj bi bilo predvsem potrebno ravno na osnovi z zakonom določenega maksimalnega dohodka izravnati položaj med manj in boljše situiranimi.

Žal, so med nami tudi nesrečni primeri, da je ravno učiteljica zaradi bolezni ali sedanjih splošnih gospodarskih neprilic moža rednica cele družine. Nikakor pa ne moremo vzeti take izjeme kot pravilo.

Iz družabnega in socialnega stališča je nujno potrebno, da se pravilno in nepristransko reši problem celibata učiteljic ter se s tem postavi enakopravnost vseh kategorij državnega uradništva glede svobodne izbire zakonskega druga.

M. R., Muta.

Učiteljica išče primernege inteligenta za družbo

Učiteljica, 30-letna, išče sebi primernege inteligenta za družbo. Ponudbe na ogl. odd. »Jutra« pod ...
(»Jutra« z dne 16. jan. 1938.)

Na sličem oglaš je prinesel »Hrvatski učiteljski dom« sledeči članek izpod peresa I-verja

Mladi učiteljci je monotono.

»Mlada učiteljica želi dopisovati z inteligentnim gospodom, da ubije monotono vasi. Ponudbe na upravo pod ...«

(Jutarnji list od 19. in 21. X. 1937.)

Spoštovana mlada tovarišica!

Zelo me je iznenadil Vaš dopis, s katerim iščete inteligentnega gospoda radi »ubijanja monotonije vasi«. Gotovo se je na ta Vaš oglas že kdo javil, pa se bojim, da bom prepozen. Vkljub temu se Vam javljam tudi jaz, ker se Vam mogoče s takim pismom ni še nikdo javil.

Neki prijatelj me je opozoril na Vaš oglas v »Malem oglašniku«, pa sem se uveril, da je dobro včasih prečitati tudi tega. Tako čitanje zamore biti celo poučno. Tu se vidi marsikaj, kakor pri kakšnem starinarju. Tu se vidi be-

da velikih obitelji, ki iščejo sobico s štedilnikom. Siti špekulant oddaja zopet neke na periferiji ali na kakem dvorišču med štirinadstropnimi palačami »krasno stanovanje sestojče se iz ene sobe s štedilnikom«. Odda se samo »mirmemu stanovalcu in točnemu plačniku brez otrok, ki je ves dan zaposlen«. (Včeraj je zapodil iz stanovanja tuberkuloznega delavca, ki je ostal brez dela.) — Neki siromašen uradnik išče skromno sobico s hrano, a uboga študentka išče tovarišico ali »skromno nameščeno uradnico radi skupnega stanovanja v IV. nadstropju«. Nekdo zopet išče »diskretno sobo s posebnim vhomom v četrti vil samo za popoldne«. Drugi išče zopet sobo »pri fini dami«. Sedmošolec, sirota brez roditeljev in brez sredstev, poučuje razvajene, bogate učence za kosilo ali najskromnejšo sobico itd.

Spoštovana tovarišica, tako moralno in materialno mizerijo najde človek v teh oglasih. Kupuje, nudi in prodaja se vse, pričeni pri prašku zoper stenice pa do prodaje lastnega telesa. In vse to radi siromaštva, radi lakomnosti ali kakega drugega sličnega razloga.

Med vsem tem se šopiri tudi Vaš dopis, dopis učiteljice, ki išče družbe, kateri je »monotono na vasi«.

bil je prijazen človek, le z liberalci je držal — glejte, če boste poslali k Svetemu Florijanu novega učitelja, naj bo organist. Ne bo visoka plača, kakih dve sto dinarjev mesečno in dva mernika bira, toda nekaj je treba darovati za čast božjo. Pa krščanski človek naj bo, da ne bo pametnim ljudem in ženskam v spotiko.

»Toda, gospod župnik!« se je branil nadzornik.

»Mislim, da sem prav povedal,« je pokimal župnik. »Kdor pride k Svetemu Florijanu v Skalajah, ostane tam trideset let. Gledati moram, da mi ne bo zasejal ljujke v pšenico.«

Se enkrat se je prijazon nasmehnil, nato je odšel. Nadzornik je nervozno stopil dvakrat po sobi, nato je prečrtal opazko na Kolomanovem aktu in napisal z modrim svinčnikom novo: »Organist.«

Potem se je domislil nečesa drugega. Odprl je vrata na hodnik in zakričal:

»Ali je tu mogoče še kdo od Svetega Florijana v Skalajah?«

Trije možje so se spogledali in se obotavljaje vzdignili.

»No, naprej!«

Znova so se možje spogledali in suvali drug drugega. Nazadnje se je ohrabil najmlajši in stopil v pisarno. Predvidno je zaprl vrata za seboj, pogledal plašno po sobi in začel pripovedovati s šepetajočim glasom o prosvetnih potrebah Svetega Florijana v Skalajah. Ljudje so vdani pijančevanju, toliko odstotkov je analfabetov. Toda drugi hrepenijo po izobrazbi. Radi bi čitali knjige, poslušali predavanja, priredili kako igro. Toda ne gre in ne gre. Saj pokojni Koloman je bil delaven človek, le star je bil, zelo star, ni hotel razumeti mlajšega rodu. Če bi prišel kdo drug...

Nadzornik je molče prikimal. Mož se je oddahnil in se hitel zahvaljevati. Počasi se je zrinil skozi vrata.

Nadzornik je napisal z zelenim svinčnikom na Kolomanov akt: »Prosvetni delavec.«

Vstopil je drugi Svetoflorijanec. Priklonil se je nadzorniku in začel hitro pripovedovati, kako velik pomen imata splošno gospodarstvo in zadružništvo. To sta tako rekoč temelja države. Pri Svetem Florijanu v Skalajah je pa v tem oziru še ledina. Ko bi torej novi učitelj...

»Zadružnik in gospodarstvenik!« je zakričal nadzornik z obupnim glasom, prečrtal vse dosedanje pripombe na Kolomanovem aktu ter zapisal novo.

Ko je mož odšel, je vstopil tretji Svetoflorijanec.

»Za kakšno gospodarstvo ste pa vi?« je dejal mož. »Sadjarstvo je temelj kmetijstva. Sadjarstvo je treba pospeševati. Treba je napraviti drevesnice, uvesti novejšje sorte, tudi oskrba drevja je zelo nazadnjaška. Mi potrebujemo pomoč.«

»Novega učitelja, ki bo sadjar. Dobite, vse dobite!« je pisal nadzornik novo pripombo na Kolomanov akt.

Potem ni bilo več deputacij in se je nekoliko oddahnil. Prav za prav bi moral poslati k Svetemu Florijanu pet učiteljev, ki bi delali za ljudsko blaginjo in napredek, potem še šestega, ki bi učil v šoli.

Popoldne je prišlo od Svetega Florijana še posebno pismo, opremljeno s pečatom, številko in podpisom. Telesna vzgoja je namreč tudi jako potrebna in je steber države. Zato naj bi bil novi učitelj dober telovadec, tako zahtevajo narodne koristi. Nadzornik ni rekel ne bev ne mev in se je začel resno bati,

Pređen vam še več napišem, je nujno da se predstavim. Delavčev sin sem, moj stari oče »krampa« na železnici. Odtod moje simpatije napram vsem tistim, ki si s silo svojih mišic pridobivajo kruh. Kot dijak sem jedel odpadke v bolniški kleti in tako sem se prevrival skozi šole. Bil sem tudi zaročen, a moja zaročenka je prejemala poleg mojih pisem tudi pisma »inteligentnih gospodov«. Slednjic ji je pisal tudi neki mornar iz »boljše familije«.

Ker nisem bil niti »inteligentne« niti iz »boljše familije«, je prestala najina korespondenca. To se mi bo zgodilo najbrž tudi z Vami po tem mojem pismu.

Ko bi moja zaročenka slišala vse pripombe tega »dobro vzgojenega« mornarja iz »boljše familije«, bi se naveličala tega dopisovanja.

Kaj takega se zgodi lahko tudi vam, če se vam javi eden izmed uglednih gospodičev z zagrebškega korza kot »inteligentnega gospoda«, da vam ubije monotonijo vasi. Na korzu bo pripovedoval svojim drugim sigurno sledeče: »Dopisujem z neko eksofotično vaško goskico, z učiteljico«.

To bo res prelepo za Vas in za naš učiteljski stan!

Predlagam vam mesto tega rajši nekaj boljšega. Za pričetek naj ne bo pretežko:

Ste že opazovali prekrasne barve jesenske in zimske prirode, sončne zahode za belo zasneženimi vršci, ste že kdaj uživali v vsej tej lepoti? Mogoče bi zamogli z dnevnimi sprehodi ubiti monotonijo vasi.

Imam star radio aparat. Nekako škrebeta, a vendar uživam ob njem. Včasih mi zapoje iz njega prav objestno Dvořkova »Humoreska« ali odlomek Wagnerjeve glasbe — in uživam, nenavadno uživam — ubijam monotonijo vasi.

Ste li čitali »Durdico Ogičeve«? Jaz sem jo pred nedavnim časom ponovno čital in užival v (čeprav že zastareli) romantični (saj danes te ni več, vsaj v »Malih oglasih« je ni). Čital sem knjigo in mislil na neko tovarišico iz bližnje okolice, katere konec je bil žalostnejši nego Ogičin. Zbolela je na jetiki in umrla v Stenjevcu. Poznate li »Branko« Senoe? — Res je, Senoa je zastarel, ali... Čitajte Cankarjevega »Martina Kačura«. Ze četrtič ga čitam. Tako ubijam monotonijo vasi.

Tudi, če Vas knjige ne zanimajo, bi jih morali vzeti v roke. Ne samo kak roman, temveč tudi kako strokovno knjigo. Ali ste mogoče prinesli za učiteljska preveč znanja? Sumim v to! Ste li na učiteljsku čuli kaj o praktični psihoanalizi, ki bi vam kot učiteljici bila tako potrebna? Ste li n. pr. že kdaj videli, kako se raziskuje inteligenca deteta? Mislite, da bi vam bilo to odveč? Kaj veste o psihoanalizi, o individualni psihologiji? Ko bi vedeli, kako potrebno vam je to znanje! Ne vem, če vam je znano Vaše vaško dete? Mogoče smatrate Vi spoznavanje slednjega odvisnim.

Naj vam na hitrico povem nekaj iz svojega razreda:

Ko pride otrok k meni v šolo, je toliko zapuščen, da ne zna niti lastnega imena. Nikdo se ni v predšolski dobi zanj zanimal. Njegov prihod na svet je bil mogoče pričakan z nevoljo, a ne z veseljem. Malo je pojmov, ki jih prinese s seboj. Čudi se višini vaškega stolpa in svojim naočnikom, čudi se vsemu. V šolo pride preplašen, bos, raztrgan in lačen — v splošnem tako neobglen, da Vas zaboli srce, če ga pogledate. Da bi bil prihod v šolo čim bolj svečan, je eden oblekel mesto srajce sestrično »bluzo«, a drugi je obul materine čevlje, ki so mu za 7 števil preveliki. Tega ni napravil radi komedije, marveč, ker drugega ni bilo. Oni tam je ves hrastav, drugemu teče gnoj iz ušesa, da se širi neznojni smrad po vsej šolski sobi. Nekateri je zaspan, ker ga je utrudila pot v šolo. Prišel je tam izza tretjega brda po blatnih potih in kolovozih. Namesto mleka so se napili žganja, da »bi bili močnejši«. Trebušček jim je

da ne bi pozabil na kak steber, ko jih ima država toliko.

Potem se do večera ni zgodilo nič hudega. Le, ko so šli iz pisarne, mu je tovariš kmetijski referent Janez Skorec previdno omenil, da je slišal nekaj o praznem učiteljskem mestu pri Svetem Florijanu. Saj on nikakor ne misli zahtevati kake usluge, le pripomnil bi rad, kaj je njegovo objektivno mnenje. Na prazna službena mesta naj bi postavljali take ljudi, ki bi razumeli kaj o kmetijstvu in o rejji malih živali. Posebno pridejo v poštev štajerske kokoši.

Tovarišu ni mogel odreči. Precej si je zapisal, da mora novi svetoflorijanski učitelj poznati štajerske kokoši.

Zvečer sta ga v krčmi »Pri ponižnem meščanu« prijela še dva. Upokojeni profesor Andrej Seme je izrazil željo, naj bi se novi učitelj posvetil nabiranju narodnega blaga. Ni lepšega in za narod koristnejšega posla, kot je ta. Okrajni zdravnik dr. Macola je pa kategorično zahteval, naj pošljejo k Svetemu Florijanu v Skalah človeka, ki se razume na higieno in prvo pomoč ter bo ustanovil Rdeči križ in Protituberkulozno ligo.

Med tednom so se oglasili še nekateri. Pri Svetem Florijanu bi bilo treba ustanoviti vremensko opazovalnico, naj se izbere primerne učitelja. Tudi zastran pogodovanja naj poskrbi in organizira ljudi. Regulacija Florijansčice se ni izvedena, naj ga lokalni faktorji zaposlijo pri tem. Kmetje so poslali pismo, da hočejo takega, ki bo ustanovil in vodil Mlekarsko zadrugo.

Toda, ko je prišel čas, se niti pouk ni mogel pričeti. Oblast ni poslala sploh nobenega učitelja, kajti do Svetega Florijana v Skalah je daleč in so poti jako nerodne.

trd, poln glist, pod očmi črni podočnjaki. Mnogi smrdé po urinu. »Spimo oblečeni na klopi«, tako pravijo. — Ne morem vzbuhati in občutiti napram njim usmiljenja, ker usmiljenje človeka ponižuje. Občutiti hočem veliko in iskreno ljubezen — oče jim bom, več nego oče. — Ko bi vedeli, kako rad jih imam in kako težko se ločimo v četrtem razredu! Krasen občutek je to, biti zapisan v stotinah teh srček, imeti zavest, da ste Vi, njihova učiteljica, pojem, ki ga ni lepšega in bolj vzvišenega. Ali je pri Vas tudi tako? Ne dopustite, da zvedo, da jih ne marate, da vam je radi tega »monotonno«, ker ne mislite nanje... Če zvedo, ste propadli v njih očeh. Ali mislite, da to ni važno?

Z dvorišč moje vasi, po jarkih ob cesti teče gnojnica. V leseni koči, pod slamatim krovom spi oni, ki hrani Vas in mene in stotine drugih. »Mrak« in gosto blato povsod. Ste li kdaj pomislili, zakaj ste prišli v ta »mrak«? Mogoče radi tega, da poiščete tu »inteligentnega gospoda«, ki vam pomaga »ubijati monotonijo vasi«? Veste kako oni v »mraku« imenujejo take ljudi? Imenujejo jih »pokvarjena gospoda«.

Pojdiva v mraini noči v hišo teh ljudi! »Edina postelja v hiši« vprašate. Da, edina! In na njej se stiska jetična babica z najmlajšim vnučkom. Tudi mati in oče se stiskata na tej postelji. Očetu so noge še blatne z njive. Utujenost mu ni dala, da bi si jih očistil. — Čudite se jetični babici v zdravem vaškem okolju? Mnogo ironije je na tem svetu! — S čim so pokriti? Odeja je bila to nekdanj, tovarišica. A otroci na peči, na tleh — pokriti so z vrečami. — Čudite se ostankom hrane na mizi. Pustite to, če imate slab želodec! Ne bežite šel! Oral in pol zemlje imajo v ilovnatem bregu — težka zemlja! Na tem kosu je travnik in njive, a pašnik je ono prepotje tam. Edina krava vleče plug in daje mleko. Za njo mu je več nego za dete, če oboli eno od teh dveh.

To sem zagrabil kar tako z vrha, s pestjo, kar je pač plaval na površju in še to je tako strašno. — Ali je tudi pri vas na vasi tako. Ali Vas vest kdaj peče? Človek seveda ni kriv, ali neugodno je vendar — zelo neugodno. —

Koncert UPZ

V ponedeljek 10. t. m. je priredil UPZ volkni koncert v veliki dvorani Filharmonije v Ljubljani. Ze zadnjič smo priobčili nekaj misli o tem nastopu, ki so ga potom radia lahko poslušali tudi tovariši in tovarišice izven Ljubljane.

Koncertu so prisostvovali med drugimi odličniki tudi banski šolski nadzornik g. Jeglič, ki je zastopal gospoda bana, prof. Silvo Kranjc v zastopstvu mestnega župana ter zastopnik komandanta divizije. Svoje tovariše in tovarišice so prišli poslušat predsednik JUU tov. Ivan Dimnik ter vsi važnejši funkcionarji sekcije JUU v Ljubljani s predsednikom tov. Kumljen na čelu.

Program, ki ni bil predolg, je obsegal skladbe najnovejše glasbene smeri. To so podarjali tudi glasbeni kritiki v svojih poročilih. Tako piše L. M. Š. v »Jutru« — »Seveda je material tega zbora inteligenčno kar najbolj zanesljiv, saj so učiteljske vrste že doslej dajale najbolj muzikalne pevce in glasbenike sploh« in dalje o programu koncerta: »Sporredi UPZ so si od nekdanj prizadevali, da dajo sodobnim glasbenikom kar največ besede. Tudi to pot je program navajal imena mlajših slovenskih skladateljev, mlajših, če že ne po letih, pa vsaj po nazorih in usmeritvah. ltd.«

V »Slovenskem Narodu« čitamo med drugim sledeče: »Delu UPZ se imamo v nemali meri zahvaliti, da je današnja zborovska produkcija, kljub vsem individualnim in kvalitnim razlikam avtorjev, še vedno dovolj močna in zlasti, da predstavlja velik korak naprej v primeri s tvorbo polpretekle dobe na tem področju.« (Fr. Sturm.)

Tudi v »Slovenca« čitamo v kritiki V. U. med drugim to-le: Učiteljski pevski zbor, ki si je po smrti našega velikega zbornskega skladatelja nadel ime »Emil Adamič«, je bil še nekdanj pod vodstvom dirigenta Srečka Kumerja vnet pristaš in pospeševalec domače moderne umetnosti. To svojo bitno potezo hoče zbor obdržati še danes, tudi pod novim vodstvom dirigenta Milana Pertota. Tako vsaj je bilo dano sklepati po sporedu, ki ga je izvedel ta zbor v teh dneh na svojem koncertu v veliki Filharmonični dvorani... Spored je z izjemo Adamičevih zajel samo moderne zbornske skladbe. S tem je že povedano, da si je tokrat zbor zopet naložil izredne

† Franjo Pogačnik

Saj ni mnogo treba: poslovilno pismo in vsa tragedija leži kakor na dlani. Čitam pismo in gledam nazaj — vseh menda trideset let, kar sem učitelja Pogačnika poznal — o leta, o življenje! Bil sem otrok, študent, ko je bil on že učitelj in nadučitelj v Št. Vidu. Videl sem ga v dobri volji, videl na delu pri prvih predstavah na našem podeželju in Cirilmetodova podružnica v Št. Vidu je bila med prvimi... Samozavestno je stopal po ljubljenskem Št. Vidu, prepričan, da stori, kar zahteva življenje od njega; ni iskal priznanja ne hvale, le miru in mirnega dela si je želel... Lepi časi so tonili v večnost, prihajali so vedno novi in prinašali nov nemir. In ničesar si ni Pogačnik bolj želel kakor miru, miru vsaj v Št. Vidu. Pa tudi Št. Vid je zvezan s tisoč verigami z našo ubogo in nemirno zemljo, tudi tja je pljusnil nemir, nemir celo v Pogačnikovo čredo. Da celo iz njegove črede, ki ji je kazal nekoč sam pot v svet, življenje, celo iz njegove čre-

Kaj naj si misli ta človek, ko zvé, da je vam monotonno v njegovi sredi, ker nočete dvigniti teh ljudi, nočete, da jim prožite ročice oblečeno v nadiševljeno »krem« rokavico? — V meni zatrepče stalno neugodno čustvo, če mi kak kmet s svojo trdo, žuljavo roko potrese desnico. Sramujem se svojih mehkih rok. Čudno je to, kajne? — Citajte (spet o čitanju!) Pribičevičevo knjigo »Seljak« in Bičeniča »Kako živi narod«. Potresle Vas bodo, če imate srce in vest.

Začenjam se jeziti in komaj se obvladam, da Vas ne vprašam: Ali Vas ni sram? Ali ni nesramno, da iščete gospoda, s katerim bi ubijali monotonijo vasi, a okrog Vas je toliko dela?

Povejte mi iskreno, kakšna je ta Vaša vas? Kakšne so ekonomske, kulturne itd. prilike? Uverjen sem, da so strašno zaostale kot v mnogih drugih vaseh. Poiščite vsaj kako deklé, dajti ji kako dobro knjigo, naučite jo kako se pospravlja v hiši, na dvorišču, na vrtu in drugod; poučite jo o kužnih boleznih.

Če Vaša vas ni zaostala, če je standard višji, boste pa lahko našli inteligentno družbo in razvedrilo — tedaj je monotonija nemogoča.

Se marsikaj bi vam lahko povedal! Pa samo še to! V odseku brezposelnih tovarišic in tovarišev sem našel mnogo krasnih deklet. »Krasnih« ne mislim v fizičnem pogledu (četudi sem sam mlad). Imponirale so mi s svojo pridnostjo in vztrajnostjo pri delu, četudi za to delo ne prejema nobenega plačila, niti ga ne zahtevajo. One ne občutijo monotonije, a o razvedrilo ni govora pri njih, ker nimajo sredstev. Ena izmed njih mi je pravila: »Nisem odposlala prošnje za nameščenje, ker nimam denarja za kolke...« Pišite jim in vprašajte jih, kako naj ubijate monotonijo vasi!

Za oglas v časopisu ste dali 26 dinarjev — mogoče še več. Za ta denar bi bili lahko odkupili 3 »Abecedarke«.

Hvaležni bi vam bili oni, ki bi se naučili čitati.

Drugič več.

Priredila M. Š.

se mu celo mudi... Pa kaj bi, saj ne more občutka ponarediti nobeno pero, ko je vsemu dal sam pravilno obliko in točen ton:

»Ko delam tužen finale svojega bednega življenja... Reverendissime, dajte meni cerkveni pogreb kot kristjanu, ker je moja uboga trpinčena pamet kriva temu strahotnemu koraku — moji živci niso več sposobni za pravo misel. Postopek občine proti meni mi je uničil moje poslednje moči in mi strl eksistenco. Povzročitelje bo kaznoval Bog, ker jih bo vedno grizla vest, kaj so učinili proti meni, mirnemu in tihemu človeku... Trpim že dolgo, a mirno prenašam nesrečno življenjsko pezo... Moralo je priti, a grozna je odločitev in slovo, ko bi rad še dočakal pokoj, ki me je dosegel prežgodaj... Končam — ker se mi roka od razburjenja trese in že čutim bližajo se zadnjo uro. Odpustite mi vsi, ker odhajam in se poslavjam. Ne morem več... Z Bogom, ker sem Vas vse imel rad in Vas čislal. Vaš nepozabni Franjo Nesrečnež...«

In tedaj se je zgodilo vse, kakor je napovedal: Zadnja ura se je približala; njen udarec je odjeknil in zazvenelo so strune sočutja, ljubezni, tovarištva — in udarile huje ko strela iz jasnega, ki razje in uniči, a ugasne. Ta strela pa ne ugasne nikoli, dokler ne uniči novih življenj in ne potepta novih sreč, kajti nosi v sebi prekletstvo od onstran. Od tam pa prihajata le blagoslov in prekletstvo brez konca...

Tužna domovina, ki siliš svoje najboljše na prezgodnjo pot tja preko, kajti zapisan ti je trepet in nemir, dokler ne postaneš zopet tiha dolina, kjer bo v miru molil kmetič svojo večerno molitev, in miren popotnik s pokopališča na hribu začutil oni mir vesoljstva, ko posije božja milost in povrne mir vsem človeškim dušam. Franjo Nesrečnež je našel svoj mir.

Dr. P. Strmšek.

† Punčuh Leopold

V Dol. Logatcu je po kratki bolezni umrl v 82. letu starosti tovariš Leopold Punčuh, sreski šolski nadzornik v pok. Pokojni je bil dober in zaveden stanovski tovariš, vedno zvest učiteljskemu stremljenju za napredek šole ter učiteljskih pravic, četudi je bil mirnega in tihega značaja.

Rojen je bil v Idriji leta 1856. Dovršil je ljubljansko učiteljsko ter nastopil svoje učiteljsko mesto na Krasu v Košani, a le za kratko dobo, ko je prišel v žlahtno Vipavsko dolino na Col, kjer je plodonosno delal dobrih 10 let. Od tu je bil premeščen na novo ustanovljeno šolo poleg svojega rojstnega kraja v Sp. Idrijo, kjer je ostal do leta 1901, ko je dobil upraviteljsko mesto v Gor. Logatcu. Tu je zavzemal nekaj časa tudi župansko mesto. Po vojni je postal šolski nadzornik za logaški okraj ter bil v tej lastnosti tudi upokojen leta 1925. Poleg svojega poklicnega dela se je zanimal tudi za godbo in petje ter je bil vnet prireditelj raznih mladinskih in društvenih prosvetnih predstav. Veselilo ga je tudi vrtnarstvo in sadjarstvo.

Kot zvest in ljubezniv stanovski tovariš je bil vedno trden in zaveden član učiteljskega društva, kateremu je bil gotovo dobo tudi predsednik. Tudi v pokolu je še sodeloval pri prosvetnih, gospodarskih in sokolskih društvih. Zapušča večjo družino, katera je pa vsa dobro preskrbljena.

Zvestemu in neumornemu stanovskemu tovarišu bo ohranjen časten spomin.

P. L.

Rangna lista

Popravki

Uhlir Mařenka, uč. v Komendi, je napredovala v VII. p. sk. 16. febr. 1933. in ne 26. febr. 1933.

Župan Ana, uč. v Vitanju, je napredovala v IX. p. sk. 6. febr. 1932. in ne 26. febr. 1932.

Zupančič Franja, uč. v Črneči vasi, je bila prevedena v IX. p. sk. 1. aprila 1931.

Kuntih Matilda, uč. v Mirni, je napredovala v VI. p. sk. 26. julija 1931. in ne 12. oktobra 1931.

Čekada Miroslav, učitelj v Sv. Jederti, je napredoval v VIII. p. sk. 9. novembra 1934. in ne 1. decembra 1934.

Pardubsky Rajko, učitelj v Hrastniku, je bil postavljen v IX. p. sk. 22. septembra 1932. in ne 9. novembra 1933.

Kopriva Ivan, učitelj v Zagorju ob Savi, je napredoval v VIII. p. sk. 26. junija 1933. in ne v VII. p. skupino.

Kopriva Jana, uč. v Toplicah pri Zagorju, je napredovala v VII. p. sk. 23. novembra 1932. in ne 20. aprila 1934.

Klun Franc, učitelj v Zagorju ob Savi, je napredoval v IX. p. sk. 20. novembra 1931. in ne 14. marca 1932.

Schwaiger Marija, uč. v Smartnem pri Litiji, je napredovala v II./I., t. j. v VI. p. sk. 12. januarja 1931. in ne 12. marca 1932.

Novčan-Kincl Julija, uč. v Laporju je napredovala v VIII. p. sk. 21. sept. 1933. in ne 21. oktobra 1933.

Gangl: Moja pot — 10 knjig. Navadna vezava 250, platno 320, pol usnje 540 din. Najlepše darilo za pridno mladino, kras za vsako knjižnico.